

В І Д Г У К

офіційного опонента доктора економічних наук,
професора Криворучко Оксани Миколаївни
на дисертаційну роботу Накалюжної Аліни Олегівни
на тему: **«Система оцінювання результативності інноваційного розвитку
логістичної діяльності транспортних підприємств»**,
представлену на здобуття ступеня доктора філософії
в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність обраної теми дослідження

Сучасні умови функціонування підприємств характеризуються швидкою мінливістю, необхідністю враховувати або протистояти викликам зовнішнього середовища. Для підтримання конкурентоспроможності та стійкого розвитку підприємства мають безперервно вдосконалювати виробничі процеси й упроваджувати новітні технології. Особливо це актуально для підприємств транспортно-логістичної системи, які є ключовим елементом глобального ланцюга постачання, що забезпечує безперервний та продуктивний рух товарів і послуг. Транспортно-логістичні підприємства прагнуть досягти сталого розвитку та забезпечити високу якість обслуговування споживачів за рахунок таких сучасних рішень, як автоматизація логістичних процесів, цифровізація маршрутного планування, впровадження екологічних транспортних новацій тощо. У цьому контексті інноваційна діяльність відіграє визначальну роль, оскільки саме вона формує конкурентну перевагу підприємства, ефективність і здатність адаптуватися до сучасних викликів. Розроблення ефективної стратегії та впровадження інноваційних рішень сприятимуть розвитку транспортно-логістичних підприємств і посилюватимуть їхні позиції на ринку. З метою своєчасного відстеження ефективності впровадження змін, внесення відповідних коректив необхідним стає оцінювання результативності інновацій у логістичній діяльності.

Незважаючи на те, що в сучасній науці та практичній діяльності достатньо багато уваги приділяється інноваційному розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств, питання оцінювання його результативності, формування обґрунтованих управлінських рішень із забезпечення необхідного рівня, ефективного впровадження, враховуючи аспекти сталого розвитку, розроблені недостатньо.

Це підтверджує актуальність обраної теми дослідження, оскільки формування системи оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності є важливим інструментом інноваційної економіки та стратегічного планування, що дозволяє підприємствам досягати високих результатів в умовах постійних змін та викликів, сприяє підвищенню ефективності, стабільності та стійкості підприємств на довгострокову перспективу.

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота Накалюжної А.О. відповідає науковим дослідженням Державного університету інфраструктури та технологій на тему «Економічний розвиток транспортної інфраструктури України» (2019–2024 рр., номер держреєстрації № 0119U101875), де автор узагальнює теоретичні засади та особливості системи оцінювання інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств, а також підходи до виявлення основних ризиків впровадження інновацій на транспортних підприємствах.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Наукові положення, розроблені методичні підходи та рекомендації, що містяться у дисертації, є належно обґрунтованими. Проведене дослідження базується на ретельному та всебічному аналізі наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, а також на використанні загальнонаукових і спеціальних методів дослідження.

Аналіз наукових джерел та матеріалів конференцій, у яких опубліковані результати дослідження, дозволяє зробити висновок про обґрунтованість та достовірність проведених досліджень. Отримані результати та положення базуються на теоретичному базисі теорій інноваційної економіки та інноваційного розвитку, логістики, концепції сталого розвитку, які були критично опрацьовані та використані у дослідженні.

Кількість та якість літературних джерел, використаних у дисертації, є достатньою. У роботі враховані як фундаментальні наукові праці вітчизняних та зарубіжних дослідників, так і новітні теоретичні пропозиції, які їм не суперечать, а розвивають та удосконалюють. Це підтверджується публікацією результатів у фахових виданнях України, які представлені у міжнародних наукометричних базах, а також у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій.

Отримані результати аналітичних та статистичних досліджень підтверджують критичне опрацювання теоретичної літератури та статистичних даних досліджуваних підприємств. Обґрунтованість результатів роботи підтверджується використанням сучасних методів дослідження – статистичного, кластерного аналізу, матричного методу, методу кореляційного аналізу, експертного методу (методу Дельфі), сценарного методу, методу платіжної матриці.

Усі отримані та викладені у дисертації результати базуються на розвинутих теоретичних положеннях, що враховані у розробленому методичному забезпеченні та практичних рекомендаціях. У сукупності вони є логічно обґрунтованими, достовірними та представляють науковий інтерес щодо формування та реалізації положень з оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств.

Структура дисертаційної роботи відповідає її меті і спрямована на

вирішення поставлених завдань відповідно до логічного взаємозв'язку між ними. Кількість поставлених завдань є відповідною для досягнення мети дослідження. Кожне розв'язане завдання має науковий результат.

В дисертаційній роботі здійснено вдалу спробу розробити авторський підхід до формування системи оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств.

Дисертаційна робота Накалюжної Аліни Олегівни є інноваційним дослідженням, яке на високому науковому рівні спрямоване на вивчення проблем інноваційної економіки, звертаючи першочерговість вирішення завдань, пов'язаних з оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Детальний аналіз матеріалів дисертації, наукових публікацій дозволяє підтвердити досягнення поставленої мети та сформованих завдань, тобто автором отримано положення наукової новизни, що спрямовані на комплексне вирішення теоретико-методичних питань та обґрунтування практичних рекомендацій щодо оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств. Основні положення наукової новизни мають такий сутнісний зміст.

1. *Найсуттєвішим науковим результатом, одержаним в дисертації, є розроблення комплексного методичного підходу до формування системи оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств (с. 31-35, 48-53, 124-138).*

Створення універсального інструменту для об'єктивного оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності спрямовано на відстеження прогресу, визначення сильних та слабких сторін, а також коригувати стратегії відповідно до виявлених даних.

Сутність такого підходу полягає в інтеграції різних методів і інструментів оцінювання, що дозволяє всебічно аналізувати результати інноваційної діяльності та забезпечити глибоке розуміння ефективності запроваджених інновацій.

Запропонований науково-методичний підхід базується на трьох блоках: ідентифікації, формалізації, систематизації та оцінювання ризиків; оцінювання результатів інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства; відбору оптимальних напрямків інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств.

Застосування критеріїв сталого розвитку для всебічної оцінки результативності інноваційних рішень забезпечує досягнення балансу між економічною вигодою, екологічною відповідальністю та соціальними аспектами.

2. Уточнено зміст поняття «система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства» (стор.45-51),

На підставі критичного аналізу понять логістичної діяльності транспортного підприємства, результативності, як пріоритетної складової в діяльності окремого підприємства та в державній економічній політиці, її взаємозв'язку з інноваційним розвитком уточнено поняття, що характеризує систему оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства.

На наш погляд, автор слушно визначає систему оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства як комплекс взаємопов'язаних елементів, що утворюють єдину структуру через якісне вимірювання запланованих цілей, який забезпечує реалізацію дій, спрямованих на злагоджене та ефективне виконання всіх етапів логістичного процесу і має на меті підвищення результативності діяльності транспортного підприємства та перехід до нових, більш ефективних рівнів функціонування.

Це визначення відрізняється системністю, забезпечує цілісність та взаємодію всіх складових системи, що дозволяє досягати більш узгоджених і ефективних результатів; більш деталізоване та орієнтоване на практичну реалізацію. Якісний підхід до оцінювання дозволяє глибше розуміти досягнення та визначати шляхи для подальшого покращення.

3. Науково-методичний інструментарій оцінювання ризиків впровадження інновацій логістичної діяльності (с. 94-107).

Інновації в логістичній діяльності супроводжуються ризиками, які потребують систематичного підходу до їх оцінювання та управління, що дозволить підприємствам приймати обґрунтовані рішення та зменшувати можливі негативні наслідки.

В дисертації розроблено матрицю ризиків розподілених за складовими логістичної системи (с. 96-97); обґрунтовано перелік потенційних ризиків інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств, які займаються вантажними перевезеннями (с. 98-99) та виконана експертна оцінка ймовірності потенційних ризиків.

Розроблений інструментарій оцінювання ризиків відрізняється структурованим підходом до аналізу ризиків, що враховує специфіку логістичних систем і транспортних підприємств, які здійснюють вантажні перевезення. Практична реалізація такого підходу дозволить транспортним підприємствам не тільки ідентифікувати ризики, але й інтегрувати їх оцінку у процес планування інноваційної діяльності.

4. Механізм оцінювання результатів інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства (с.117-120).

В основі запропонованого механізму лежить оцінка доцільності збереження напрямів інноваційного розвитку, які генерують ризики, через

вплив на результати логістичної діяльності транспортного підприємства, що здійснюють вантажні перевезення (с. 118).

Передбачено використання сценарного підходу, який дозволяє розробити оптимістичний і песимістичний сценарії інноваційного розвитку, виділити найоптимальніший варіант і пріоритетні варіанти реалізації інноваційних проектів.

Таким чином, механізм оцінювання спрямований не лише на аналіз поточних результатів інноваційного розвитку, але й на формування стратегії, яка дозволяє максимально ефективно використовувати ресурси підприємства, мінімізувати ризики і забезпечувати сталий розвиток.

5. Розроблено науково-методичне забезпечення формування алгоритму оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств (с.120-130).

Обґрунтовано та структуровано оцінювати ефективність інноваційних процесів у логістиці дозволяє сформоване науково-методичне забезпечення. В дисертації розроблено таке забезпечення до формування покрокового алгоритму, який визначає послідовність дій для оцінювання інновацій.

В оцінюванні інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства передбачено проведення аналіз змін, які відбуваються в діяльності компанії після інтеграції нових рішень. Це включає вимірювання операційних, фінансових показників та показників якості до і після впровадження інновацій (с.114).

Наступним етапом є оцінювання доцільності збереження напрямів інноваційного розвитку, які генерують ризики, через вплив на результати логістичної діяльності транспортного підприємства, що здійснюють вантажні перевезення.

Структура алгоритму розгалужується залежно від ризиків, зазначених у першому блоці. Основним наповненням другого блоку є індикатори, що характеризують розвиток логістичної діяльності в аспекті сталого розвитку.

Науковою новизною цього результату є те, що науково-методичне забезпечення формування алгоритмічних дій базується на теорії ігор для пошуку оптимальних стратегій.

Такий підхід забезпечує системність у прийнятті управлінських рішень, знижує ризики при впровадженні інновацій, підвищує адаптивність підприємства до ринкових змін і сприяє раціональному використанню ресурсів.

6. Розроблення комплексного підходу щодо формування стратегії інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортного підприємства (с.137-147).

Стратегія базується на системному підході, що інтегрує впровадження передових технологій, ефективне використання ресурсів та максимізацію економічної ефективності. Основною метою є не лише досягнення короткострокових фінансових результатів, а й забезпечення довгострокового сталого розвитку на основі інноваційних принципів, враховуючи екологічні та

соціальні аспекти.

Впровадження екологічних і соціальних принципів у логістичну діяльність сприяє гармонійному розвитку підприємства та суспільства.

Ця стратегія підкреслює важливість інноваційного підходу до логістичної діяльності, забезпечуючи не тільки ефективність та економічний розвиток, але й гармонійний розвиток з урахуванням екологічних та соціальних факторів. Це дозволяє підприємству залишатися конкурентоспроможним у динамічному ринковому середовищі та сприяти сталому розвитку.

Запропонований підхід базується на визначеному переліку пріоритетних напрямків інноваційного розвитку, а саме зменшення використання енергії та зниження викидів завдяки екологічно чистим технологіям та скорочення кількості ДТП, високому рівні заробітної плати, збільшення обсягів перевезень вантажу, керуванні та оптимізації загального обсягу перевезень, зменшенні витрат на паливо та зменшенні загальних витрат шляхом оптимізації структури постачальників та клієнтів.

Теоретична цінність і практична значущість результатів дослідження

Теоретична цінність отриманих у роботі результатів полягає в тому, що вони демонструють положення щодо комплексного вирішення теоретико-методичних питань та обґрунтування практичних рекомендацій щодо оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств.

Практична значущість отриманих результатів дисертації полягає в розробці методичних підходів і практичних рекомендацій для вдосконалення оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств, реалізація яких дозволить підвищити ефективність їх діяльності.

Практична значимість отриманих результатів підтверджується впровадженням та використанням в практичній діяльності суб'єктів господарювання, зокрема: ТОВ «Українська торгівельно-логістична компанія» (акт впровадження від 04.06.2024 р.), ТОВ «Дінамік смарт логістік» (акт впровадження від 04.10.2024 р.), ТОВ «Кристал +» (акт впровадження від 26.09.2024 р.). Результати дисертації також використовуються у навчальному процесі Державного університету інфраструктури та технологій при підготовці фахівців з економіки та маркетингу (акт впровадження: № 878/01-11 від 11.10.2024 р.).

Наведені у роботі наукові положення, висновки та рекомендації повністю обґрунтовані, базуються на фактичних даних, які представлені у роботі в табличному та графічному вигляді та є логічним завершенням проведеного дослідження, оскільки підтверджуються довідками про впровадження результатів досліджень на функціонуючих транспортних та логістичних підприємствах та апробацією результатів на міжнародних та всеукраїнських конференціях. Інтерпретацію отриманих результатів проведено з використанням сучасних методів обробки інформації.

Повнота викладення основних результатів в опублікованих працях

Всі наукові результати, положення наукової новизни опубліковані у достатній мірі. Основні положення та результати дисертаційної роботи відображено в 14 наукових працях загальним обсягом 6,04 друк. арк., з яких особисто автору належать 5,09 друк. арк., у т. ч. 5 статей у виданнях України, 4 з яких в наукових фахових виданнях з економіки, та 1 стаття в іноземних виданнях з напряму, з якого підготовлено дисертацію, 8 публікацій апробаційного характеру.

Опубліковані праці здобувача мають високий науковий рівень, в них всебічно описано головні наукові здобутки, які представлено в трьох розділах дисертації. У роботах, які опубліковано у співавторстві, особистий вклад автора відображає зараховані за темою дисертації результати досліджень та не викликає сумнівів. В усіх публікаціях дотримано принципи академічної доброчесності.

У процесі оприлюднення наукових результатів було дотримано вимоги пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ №44 від 12.01.2022 р. (зі змінами). Це підтверджує достатність публікацій.

Відповідність дисертації встановленим вимогам

Дисертація має традиційну структуру: анотацію, зміст, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки додатки, до яких включено довідки про впровадження результатів. Обсяг основного тексту дисертації становить 9,1 авт. арк. Робота виконана в науковому стилі, її зміст викладено в чіткій логічній послідовності, структура дисертації відповідає завданням. Оформлення дисертації відповідає вимогам Наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» від 12.01.2017 № 40 зі змінами від 31.05.2019 р.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Оцінюючи позитивно роботу в цілому, визнаючи загальний науковий внесок та високий рівень розробки теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій, а також обґрунтованість наукових висновків, пропозицій, і вагоме практичне значення одержаних автором результатів, слід відзначити, що деякі аспекти викликають дискусію та потребують уваги:

1. На наш погляд, недостатньо повним є твердження автора на с.35, що поняття ефективність відображає спрямованість на отримання тільки більшого фінансового ефекту.

2. Слід було б більше уваги приділити аналізу підходів до визначення

поняття результативності (с. 36): за цілями застосування, ознаками тощо.

3. При узагальненні класифікації ризиків (таблиця 1.3, с.42-43) змішано класифікаційні ознаки, а саме вид (технологічні, фінансові та інші ризики) та сфери виникнення (ризики постачання, ризики безпеки).

4. Результативність транспортного підприємства і результативність для міста, регіону, країни є взаємопов'язаними виходами системи (рис. 1.4, с.52), бажано було відобразити та обґрунтувати зміст такого взаємозв'язку.

5. При дослідженні впливу факторів, що характеризують інновації на основні види результатів від впровадження інновацій, на наш погляд, слід було б розмежувати показники інновацій (фактори впливу) за різними відповідними групами результатів (с. 76).

6. При оцінюванні ймовірності виникнення кожного ідентифікованого ризику експертним методом необхідно було підтвердити компетентність залучених експертів.

7. На наш погляд, більше уваги слід приділити обґрунтуванню виділення новітніх методологій оцінки інвестиційних ресурсів (Big Data та аналітики, автоматизації процесів, ESG-факторів).

Академічна доброчесність

Аналіз дисертаційної роботи Накалюжної А.О. довів, що в ній відсутні прояви академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації, тобто порушень академічної доброчесності у дисертації не має, що підтверджено перевіркою програмними засобами в ДУІТ.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Накалюжної Аліни Олегівни на тему «Система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств», подана на здобуття ступеня доктора філософії за галуззю знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальністю 051 «Економіка», є завершеною науковою роботою, написаною на актуальну тему у відповідності з пріоритетними напрямками наукових досліджень, планами наукової роботи Державного університету інфраструктури та технологій.

Наукові положення, висновки свідчать про досягнення поставленої мети та завдань дослідження, є обґрунтованими і достовірними та свідчать про розв'язання комплексної проблеми в сфері економіки з теоретичного обґрунтування та розроблення науково-методичних і практичних рекомендацій щодо оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств.

Пропозиції пройшли необхідну апробацію на вітчизняних та міжнародних науково-практичних конференціях та у повній мірі відображені у публікаціях здобувача у необхідній кількості та достатньому обсязі. Розподіл авторського внеску у спільних наукових публікаціях свідчить про академічну доброчесність здобувача. Пропозиції дисертації впроваджені у діяльність

транспортно-логістичних підприємств та закладу вищої освіти, опубліковані повно й у достатній кількості згідно з сучасними вимогами до публікацій наукових здобутків дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Вони у сукупності розвивають теорію інноваційної економіки, розвитку та логістики. Оформлення, структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Дисертація Накалюжної А.О. на тему «Система оцінювання результативності інноваційного розвитку логістичної діяльності транспортних підприємств» за своїм змістом відповідає вимогам до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії, а саме вимогам пунктів 6, 7, 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України №44 від 12.01.2022 р. зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України від 21.03.2022 р. № 341 та від 19.05.2023 р. № 502.

Викладені аргументи дозволяють дійти висновку, що Накалюжна Аліна Олегівна заслуговує на присудження їй ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

завідувач кафедри менеджменту

Харківського національного

автомобільно-дорожнього університету

Міністерства освіти і науки України,

доктор економічних наук, професор

Оксана КРИВОРУЧКО

